SERMAYEYE İLAVE EDİLEN KAR PAYLARININ VERGİSEL DURUMU

Özge ALDEMİR*
Vergi Müfettiş Yardımcısı

ÖZET

Türk vergi sisteminde, dolaysız vergiler olarak adlandırılan ve gerçek kişilerin kazanç veya gelirlerini vergilendiren iki vergi türü vardır. Bunlardan birincisi 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu iken bir diğeri ise 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunudur. Gelir vergisi, gerçek kişilerin elde ettikleri safi kazanç ve iratlar üzerinden vergilendirilirken, kurumlar vergisi ise şirketler, kooperatifler ve iktisadi kamu kuruluşları gibi tüzel kişilerin bir hesap dönemi içinde elde ettikleri safi kurum kazancı üzerinden devlet tarafından alınan bir vergi türüdür.

Bu çalışmada, şirketlerin elde ettikleri dönem karlarını nakit olarak dağıtmak yerine sermayeye eklemeleri suretiyle gerçekleştirdikleri bedelsiz sermaye artırımlarının vergisel boyutu ve doğurduğu hukuki sonuçlar analiz edilmektedir. Türk vergi mevzuatı uyarınca, kurumlar vergisi mükelleflerinin kar paylarını sermayeye ilave etmeleri, hem kurumlar vergisi hem de gelir vergisi stopajı açısından teşvik edici bir yaklaşımla "vergilendirilmeyecek bir unsur" olarak düzenlenmiştir. Makalede, söz konusu işlemin kurumlar vergisi matrahına etkisi, ortaklar nezdindeki menkul sermaye iradı karşısındaki durumu ve hisse senetlerinin elden çıkarılması halinde maliyet bedelinin tespiti güncel mevzuat ve yargı kararları ışığında ele alınmaktadır. Ayrıca, karın sermayeye eklenmesinin işletme likiditesinin korunması ve finansal yapının güçlendirilmesi yönündeki avantajları ile vergi planlamasındaki rolü tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kar Payı, Sermayeye İlave, Bedelsiz Sermaye Artırımı, Stopaj, Vergi Planlaması

---

* Orcid No: 0000-0003-0234-212X, Vergi Müfettiş Yardımcısı

GİRİŞ

Modern işletmecilikte sürdürülebilir bir büyüme trendi yakalamak ve küresel rekabet ortamında ayakta kalabilmek, güçlü bir sermaye yapısına sahip olmayı zorunlu kılmaktadır. Şirketler, faaliyetleri sonucunda elde ettikleri dönem karlarını iki şekilde değerlendirme eğilimindedir. Bunlardan birincisi nakit olarak ortaklara dağıtmak ikincisi ise işletme bünyesinde tutarak öz kaynakları güçlendirmektir. Karların şirket bünyesinde bırakılmasının en efektif ve hukuki yollarından biri ise, bu tutarların sermayeye ilave edilerek "bedelsiz sermaye artırımı" yoluna gidilmesidir.

Kar paylarının sermayeye eklenmesi işlemi, özünde şirketten dışarıya bir fon çıkışı yaratmayan, yalnızca öz kaynaklar kalemi içinde muhasebesel bir yer değiştirmeden ibaret olan bir iç kaynak aktarımıdır. Ancak bu işlem, göründüğünden çok daha geniş ekonomik ve vergisel sonuçlar doğurmaktadır. Özellikle finansmana erişimin maliyetli olduğu dönemlerde, şirketlerin likiditesini koruması ve otofinansman sağlama kabiliyeti, bu tür kararların stratejik önemini artırmaktadır.

Kanun koyucu, şirketlerin mali yapılarının güçlendirilmesini teşvik etmek amacıyla bu işleme yönelik çeşitli vergisel kolaylıklar ve istisnalar tanımıştır. Türk vergi sisteminde, elde edilen kar paylarının nakit olarak dağıtılması durumunda hem kurumlar hem de gelir vergisi stopajı mekanizmaları devreye girerken; karların sermayeye ilave edilmesi işlemi vergi dışı bırakılmıştır. Ancak bu durum, işlemin tamamen vergisiz olduğu veya gelecekte hiçbir vergisel risk barındırmadığı anlamına gelmemektedir. Nitekim sermayeye eklenen karların ilerleyen dönemlerde bir "sermaye azaltımına" konu edilmesi, hisse senetlerinin elden çıkarılması durumunda maliyet bedelinin tespiti veya tasfiye süreçlerindeki durumu, vergi hukuku doktrininde ve uygulamasında sıkça tartışılan ve gri alanlar barındıran konulardır.

Bu çalışmanın amacı, sermayeye ilave edilen kar paylarının Türk vergi mevzuatı karşısındaki durumunu hem kurum hem de ortaklar nezdinde detaylı bir şekilde analiz etmektir. Çalışmada öncelikle işlemin hukuki niteliği ortaya konulacak, ardından Gelir Vergisi, Kurumlar Vergisi ve Vergi Usul Kanunu yönünden doğurduğu sonuçlar, güncel yasal düzenlemeler ve yargı kararları eşliğinde ele alınacaktır. Son bölümde ise, uygulayıcıların en çok tereddüt ettiği hususlardan biri olan sermaye azaltımı senaryolarındaki vergisel risklere ve çözüm önerilerine yer verilecektir.

1. KAR PAYLARININ SERMAYEYE İLAVE EDİLMESİNİN YASAL MEVZUAT VE KURUMLAR VERGİSİ BOYUTU

Şirketlerin dönem sonu karlarını sermayeye ekleme kararı, özünde Türk Ticaret Kanunu (TTK) hükümlerine göre alınan bir iç kaynak artırımı kararı olmakla birlikte, mali sonuçları itibarıyla doğrudan vergi kanunlarının uygulama alanına girmektedir. Türk vergi sistemi, şirketlerin öz kaynak yapılarını desteklemek amacıyla bu işlemi teşvik edici bir yaklaşım-

la ele almıştır. Bu bölümde, işlemin vergiyi doğuran olay karşısındaki durumu, sermayeyi dağıtan ve iştirak eden kurumlar yönünden ayrı ayrı incelenmiştir.

1.1. Kar Dağıtımı Stopajı Yönünden Değerlendirme

Türk vergi hukukunda, tam mükellef kurumlar tarafından elde edilen karların gerçek kişilere veya dar mükelleflere nakden ya da hesaben dağıtılması, Gelir Vergisi Kanunu'nun (GVK) 94. maddesi ve Kurumlar Vergisi Kanunu'nun (KVK) 15 ve 30. maddeleri uyarınca vergi kesintisine (stopaj) tabidir. Ancak kanun koyucu, karların işletme dışına çıkarılmayıp sermayeye dönüştürülmesini teşvik etmek amacıyla bu kurala açık bir istisna getirmiştir. [1]

GVK'nın 94. maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendinin (b) alt bendi ile KVK'nın ilgili maddelerinde yer alan ortak hükme göre; karın sermayeye ilave edilmesi kar dağıtımı sayılmamakta ve bu işlem üzerinden stopaj yapılmamaktadır.[2] Bu düzenleme ile amaçlanan, işletme bünyesinde yaratılan katma değerin yine işletme içinde kalmasını sağlamak ve firmaların finansman ihtiyaçlarını borçlanma yerine otofinansman yoluyla karşılamalarını desteklemektir. Dolayısıyla, karın sermayeye eklenmesi anında nakdi bir vergi yükü doğmamaktadır.

1.2. İştirak Eden (Ortak) Kurumlar Yönünden Vergisel Durum ve İştirak Kazancı İstisnası

Sermaye artırımına giden şirketin ortakları arasında başka kurumlar (tüzel kişiler) bulunması durumunda, bu iştirakçilerin elde ettiği bedelsiz hisse senetlerinin vergisel durumu gündeme gelmektedir. KVK'nın 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi, tam mükellef kurumlardan elde edilen iştirak kazançlarını kurumlar vergisinden istisna tutmuştur.

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 5/1-a maddesinde, *"a) Kurumların;*

1) Tam mükellefiyete tabi başka bir kurumun sermayesine katılımlarından elde ettikleri kazançlar,

2) Tam mükellefiyete tabi başka bir kurumun kârına katılma imkânı veren kurucu senetleri ile diğer intifa senetlerinden elde ettikleri kâr payları,

3) Tam mükellefiyete tabi girişim sermayesi yatırım fonu katılma payları ile girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinden elde ettikleri ve katılma paylarının fona iadesinden doğan gelirler ile bu fonların katılma paylarının 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 279 uncu maddesi kapsamında değerlenmesinden kaynaklanan değer artış kazançları istisnadır" hükmü yer almaktadır.[3]

---

1 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu Md. 94 ve 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu Md.15 ve Md. 30

2 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu Md. 94/6-b

3 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu Md. 5/1-a

Yukarıdaki ilgili maddede belirtildiği üzere, karın sermayeye eklenmesiyle elde edilen bedelsiz hisse senetleri, iştirak eden kurum için özünde bir iştirak kazancıdır. Nitekim Kurumlar Vergisi Genel Tebliği'nde de belirtildiği üzere, sermayeye eklenen kar payları nedeniyle iktisap edilen bedelsiz hisse senetleri, iştirak eden kurum nezdinde dönemin kar-zarar hesabı ile ilişkilendirilmeksizin doğrudan aktifteki ilgili hesapta (İştirakler Hesabı) izlenebilir. Bu işlem, iştirak eden kurum için vergiye tabi bir gelir unsuru oluşturmadığı gibi, kurumlar vergisi beyannamesinde istisna olarak matrahtan indirilir.

1.3. Muhasebe Uygulamaları ve Vergi Usul Kanunu (VUK) Açısından Değerlendirme

Vergi Usul Kanunu (VUK) hükümleri ve Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğleri uyarınca, karın sermayeye eklenmesi işlemi kaynak şirket nezdinde öz kaynak hesapları arasında bir virman işlemidir. Bu işlemin kar payını dağıtan ve kar payını alan olarak muhasebesel açıdan değerlendirilmesi aşağıda yer almaktadır.

Dağıtan Şirkette: 570 Geçmiş Yıllar Karları veya 590 Dönem Net Karı hesabı borçlandırılırken, 500 Sermaye hesabı alacaklandırılır. Şirketin aktif ve pasif toplamında bir değişiklik meydana gelmemekte yalnızca pasifin alt kalemleri yer değiştirmektedir.

İştirak Eden Şirkette: Alınan bedelsiz hisseler karşılığında 242 İştirakler hesabı borçlandırılırken, 640 İştiraklerden Temettü Gelirleri hesabı alacaklandırılır. Aynı dönemde bu gelir unsuru, KVK Genel Tebliği doğrultusunda beyannamede istisna edilerek vergi dışı bırakılmaktadır.

Yukarıda yer alan muhasebe kayıtları, şirketlerin bilançolarını makyajlamaktan öte, öz sermayenin ödenmiş sermaye payını büyüterek özellikle bankalar ve alacaklılar gibi üçüncü kişilere karşı mali güvenilirliği artırdığını göstermektedir.

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 32/B maddesinde, *"(1) Kurumlar tarafından sermayeye eklenen öz sermaye kalemlerinin, sermayeye eklendiği tarihten itibaren beş tam yıl geçtikten sonra herhangi bir şekilde sermaye azaltımına konu edilmesi durumunda, nakdî veya ayni sermaye ile sermayeye eklenen diğer unsurların toplam sermayeye oranlanması suretiyle azaltıma konu edilen tutar içerisindeki sermaye unsurları tespit olunur. Söz konusu oranın tespitinde;*

a) Sermayeye ilave dışında başka bir hesaba nakledilmesi, işletmeden çekilmesi veya sermaye hesabından başka hesaplara aktarımı kurumlar vergisine ve kâr dağıtımına veya ana merkeze aktarılan tutara bağlı vergi kesintisine tabi tutulacak öz sermaye kalemlerinin,

b) Sadece kâr dağıtımına veya ana merkeze aktarılan tutara bağlı vergi kesintisine tabi tutulacak öz sermaye kalemlerinin,

c) Başka bir hesaba nakledilmesi veya iş-

letmeden çekilmesi halinde vergilendirilmeyecek olan ayni ve nakdî sermayenin toplam sermaye içindeki payları dikkate alınır.

(2) Kurumların öz sermaye kalemlerini sermayeye ekledikleri tarihten itibaren beş tam yıllık süre tamamlanmadan sermaye azaltımı yapmaları durumunda, azaltımın sırasıyla birinci fıkranın (a), (b) ve (c) bentlerinde yer alan sermaye unsurlarından yapıldığı kabul edilir.

(3) Sermaye azaltımında, öncelikli olarak sermayeye ilave edilen öz sermaye kalemlerinden, sermayeye eklenme tarihi beş tam yıllık süreyi geçmemiş olanların işletmeden çekildiği kabul edilir.

(4) Bu maddenin birinci, ikinci ve üçüncü fıkraları kapsamında sermaye azaltımı suretiyle tespit olunan sermaye unsurlarından; birinci fıkranın (a) bendi kapsamında olanlar kurumlar vergisine ve vergi kesintisine, (b) bendi kapsamında olanlar sadece vergi kesintisine tabi tutulur. Kurumlar vergisine ve vergi kesintisine tabi sermaye unsurlarında, kesinti matrahı hesaplanan kurumlar vergisi düşüldükten sonra kalan tutar olup, bu tutar üzerinden Kanunun 15 inci ve 30 uncu maddeleri ile 193 sayılı Kanunun 94 üncü maddesi hükmü kapsamında kesinti yapılır.

(5) Geçmiş yıl zararlarının mahsubu suretiyle sermaye azaltılması durumunda, bu şekilde azaltıma konu edilen sermaye unsurları birinci, ikinci ve üçüncü fıkra hükümlerine göre tespit edilir ancak bu tutarlar üzerinden dördüncü fıkra kapsamında vergi kesintisi yapılmaz." hükümleri yer almaktadır.[4]

Yukarıdaki ilgili maddede belirtildiği üzere, her ne kadar karın sermayeye eklenmesi anında bir vergilendirme yapılmasa da, Kurumlar Vergisi Kanunu'na eklenen 32/B maddesi uyarınca; sermayeye eklenen bu tutarların 5 yıl içinde sermaye azaltımına konu edilmesi halinde, Maliye Bakanlığı bu azaltımın öncelikle kar paylarından yapıldığını kabul etmekte ve azaltılan kısım üzerinden stopaj ve kurumlar vergisi tarhiyatı yapmaktadır. Bu durum, anlık istisnanın gelecekte bir vergi ertelemesine dönüştüğünün de en açık kanıtı olmaktadır.

2. SERMAYEYE İLAVE EDİLEN KAR PAYLARININ GERÇEK KİŞİ ORTAKLAR YÖNÜNDEN GELİR VERGİSİ BOYUTU

Kurumların elde ettiği karların sermayeye eklenmesi işlemi, tüzel kişi ortaklar nezdinde iştirak kazancı istisnası kapsamında değerlendirilirken; şirketin gerçek kişi ortakları açısından Gelir Vergisi Kanunu hükümlerine göre farklı bir hukuki durum ortaya çıkarmaktadır.

2.1. Menkul Sermaye İradı ve Beyan Sınırı Karşısındaki Durumu

Normal şartlar altında, tam mükellef bir kurumdan gerçek kişilere nakden veya hesaben dağıtılan kar payları (temettüler), GVK'nın 75. maddesinin ikinci fıkrasının (1) ve (2)

4 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu Md. 32/B

numaralı bentleri uyarınca Menkul Sermaye İradı olarak kabul edilmektedir.[5] GVK madde 22/3 uyarınca bu kar paylarının yarısı gelir vergisinden istisna olup, kalan yarısı ise kanuni beyan sınırını aşması halinde yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilmek zorundadır.

Ancak karların nakit olarak dağıtılmayıp sermayeye ilave edilmesi durumunda, gerçek kişi ortaklara şirketteki payları oranında bedelsiz hisse senedi (veya pay senedi) verilmektedir. GVK'nın 94/6-b-i maddesinde yer alan hüküm uyarınca, karın sermayeye eklenmesi kar dağıtımı sayılmadığından gerçek kişi ortaklara verilen bu bedelsiz hisse senetleri elde edilmiş bir menkul sermaye iradı olarak kabul edilmemektedir.[6] Dolayısıyla gerçek kişi ortaklar açısından işlem anında herhangi bir gelir vergisi stopajı doğmamaktadır. Ortaklar, kendilerine verilen bedelsiz hisse senetlerinin nominal bedelleri ne olursa olsun, bu tutarlar için yıllık gelir vergisi beyannamesi vermek zorunda değildir. Bu yaklaşım, bireysel yatırımcıların şirketlerdeki ortaklık paylarını korumalarını ve tasarruflarını sermaye piyasalarında tutmalarını teşvik eden önemli bir vergisel avantajdır.

2.2. Bedelsiz Hisselerin Elden Çıkarılması ve Maliyet Bedelinin Tespiti (Değer Artışı Kazancı)

Gerçek kişi ortakların, karın sermayeye eklenmesiyle elde ettikleri bedelsiz hisse senetlerini ilerleyen dönemlerde üçüncü kişilere satması yani elden çıkarması durumunda, GVK'nın Mükerrer 80. maddesi kapsamında "Değer Artışı Kazancı" yönünden vergilendirme potansiyeli doğmaktadır.[7] Satılan bedelsiz hisselerin iktisap tarihinin ve maliyet bedelinin nasıl belirleneceği konusu ise hukuki ve mali açıdan tartışma konusu olmaktadır. Gelir İdaresi Başkanlığı'nın yerleşik özelgeleri ve Vergi Usul Kanunu (VUK) genel tebliğlerindeki açıklamalar doğrultusunda süreç aşağıdaki şekilde işletilmektedir:

1. İktisap Tarihi: Bedelsiz hisse senetleri, şirketin sermaye artırımına gittiği ve bu kararın Ticaret Siciline tescil edildiği tarihte iktisap edilmiş sayılır. Dolayısıyla, ana hisselerin edinme tarihi ile bedelsiz hisselerin edinme tarihi birbirinden farklıdır.

2. Maliyet Bedelinin Tespiti: Kar payının sermayeye eklenmesiyle verilen bedelsiz hisse senetlerinin maliyet bedeli, hissenin nominal değeridir.

Yukarıda bahsedilen hususlara ilişkin örnekleme ve analiz aşağıda yer almaktadır.

Bir gerçek kişinin nominal değeri 10 TL olan bir hissesi varken, şirketin karı sermayeye eklemesi sonucu kendisine bir adet daha bedelsiz hisse verildiğini varsayalım. Bu ortağın elindeki toplam hisse adedi ikiye çıkarken,

5 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu Md. 75

6 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu Md. 94/6-b-i

7 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu Mükerrer Md. 80

yeni edinilen hissenin maliyet bedeli de yine nominal değeri 10 TL olarak kayıtlara geçer. İleride bu bedelsiz hisse satıldığında, satış bedeli ile bu nominal maliyet bedeli arasındaki fark (GVK Mükerrer 80/1 uyarınca, anonim şirket hisseleri için 2 yıllık elde tutma süresi de dikkate alınarak) değer artışı kazancı olarak vergilendirilebilir.

Bu durum, doktrinde "vergisiz doğan hissenin, satılırken maliyet avantajı sağlaması" olarak değerlendirilmekte ve işlemin bireysel yatırımcı düzeyindeki nihai vergisel etkisini göstermektedir. Maliye idaresinin geçmiş yıllardaki muvazaa (peçeleme) iddiaları ile yargı kararları arasındaki çatışma, en nihayetinde yasal bir düzenlemeyle (KVK Madde 32/B) netleştirilmiştir.

3. SERMAYEYE İLAVE EDİLEN KAR PAYLARININ SERMAYE AZALTIMINA KONU EDİLMESİ VE VERGİSEL RİSKLER

Şirketlerin karlarını sermayeye eklemeleri işlem anında tamamen vergiden istisna edilmiş olsa da, bu işlem mutlak bir vergi muafiyeti sağlamamakta, bir anlamda vergiyi ileri bir tarihe ertelemektedir. Nitekim sermayeye ilave edilen bu tutarların, ilerleyen dönemlerde nakit ihtiyacı, şirketin küçülmesi veya ortakların ayrılması gibi gerekçelerle "sermaye azaltımına" konu edilmesi durumu, Türk vergi hukukunun en çok tartışılan ve yakın dönemde yasal düzenlemeye kavuşturulan gri alanlarından birini oluşturmaktadır.

3.1. Kurumlar Vergisi Kanunu Madde 32/B Öncesi Dönem ve Yargı Çatışması

Kurumlar Vergisi Kanunu'na (KVK) eklenen 32/B maddesinden önce, sermaye azaltımının vergisel boyutu hakkında net bir kanuni düzenleme bulunmamaktaydı. Bu dönemde Maliye idaresi, yayınladığı özelgelerde tasfiye teorisi ve peçeleme (muvazaa) iddiası üzerinden hareket etmekteydi.

İdarenin yerleşik görüşüne göre; şirketler nakit olarak dağıttıklarında stopaja tabi olacak karları önce sermayeye eklemekte, kısa bir süre sonra ise sermaye azaltımı yaparak bu tutarları vergisiz bir şekilde ortaklara aktarmaktaydı. Bu durumun önüne geçmek amacıyla Maliye idaresi, sermaye azaltımı yapıldığında, azaltılan tutarın öncelikli olarak en yüksek vergisel yükü olan kaynaktan (yani geçmiş yıllar karlarından) yapıldığını varsayarak doğrudan kar dağıtımı stopajı talep etmekteydi.

Buna karşılık Danıştay ve vergi mahkemeleri, idarenin bu varsayımsal tarhiyatlarını yasal dayanaktan yoksun bulmaktaydı. Yargının yerleşik kararlarında kanunda açık bir hüküm olmadığı sürece idarenin kaynak sıralaması dayatamayacağı, azaltılan sermayenin orantısal veya şirketin kendi seçtiği hesaptan yapılması gerektiği savunulmaktaydı. Bu durum, idare ile mükellefler arasında çok sayıda yargısal uyuşmazlığa yol açarak sorunlar teşkil etmekteydi.

3.2. KVK Madde 32/B Kapsamında Güncel Durum ve "5 Yıllık Bariyer" Kuralı

Kanun koyucu, Maliye idaresi ile yargı arasındaki bu çatışmayı çözmek amacıyla KVK'ya 32/B maddesini ekleyerek sermaye azaltımında hangi kaynağın öncelikli sayılacağına ilişkin net ve emredici kurallar getirmiştir. Yeni yasal düzenleme, sermayeye eklenen kaynakların şirkette kalma süresine (beş yıllık süreye) bağlı ikili bir mekanizma öngörmektedir.

A) Beş Yıl İçinde Sermaye Azaltımı Yapılması Durumu

Kar paylarının sermayeye eklendiği tarihten itibaren beş yıl içinde sermaye azaltımı yapılması halinde, kanun koyucu doğrudan en yüksek vergili kaynağa yönelen bir sıralama belirlemiştir. Bu durumda azaltılan tutar öncelikle, transferi durumunda en yüksek oranda vergilendirilecek olan kaynaklardan (geçmiş yıllar karları, enflasyon düzeltmesi farkları vb.) yapılmış sayılmaktadır. Bu kaynaklar tükendikten sonra, daha az vergili veya vergisiz kaynaklara geçilmektedir.

Dolayısıyla, kar payı sermayeye eklendikten sonraki ilk 5 yıl içinde yapılan azaltımlarda, azaltılan tutar doğrudan "kar dağıtımı" stopajına ve ortakların hukuki statüsüne göre gelir/kurumlar vergisine tabi tutulmaktadır.

B) Beş Yıl Geçtikten Sonra Sermaye Azaltımı Yapılması Durumu

Sermayeye eklenen kaynakların üzerinden beş tam yıl geçtikten sonra bir sermaye azaltımı yapılması halinde ise kanun daha esnek bir yaklaşım benimsemiştir. Beş yıllık sürenin aşılması durumunda, azaltılan sermaye tutarı içerisindeki kaynaklar oranlama yöntemi ile tespit edilmektedir.

Şirketin toplam sermayesi içindeki kar paylarının, enflasyon farklarının ve ortaklarca nakden konulan sermayenin birbirine olan oranı bulunmaktadır. Azaltılan tutar, bu oranlar nispetinde her bir kaynaktan pay almaktadır. Böylece sadece kar payına isabet eden kısım üzerinden stopaj hesaplanarak ortakların nakit olarak koyduğu sermayeye isabet eden kısım ise vergi dışı kalmaktadır.

3.3. Vergi Planlaması ve Risk Yönetimi Açısından Değerlendirme

KVK Madde 32/B düzenlemesi, şirketlerin finansal yönetim ve vergi planlaması stratejilerini kökten değiştirmektedir. Geçmişte karların sermayeye eklenmesi risksiz bir işlem olarak görülmekteyken, günümüzde ise bu karar alınırken şirketin en az 5 yıllık nakit akışı ve sermaye ihtiyacı göz önünde bulundurulmaktadır.

Aksi takdirde, likidite sıkışıklığı nedeniyle ilk 5 yıl içinde yapılacak zorunlu bir sermaye azaltımı, şirketleri çok ciddi bir stopaj ve vergi cezası riskiyle karşı karşıya bırakacaktır. Böylelikle karın sermayeye ilavesi işlemi artık sadece bir muhasebe virmanı değil, uzun vadeli bir vergi riski yönetimi unsuru haline gelmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Şirketlerin sürdürülebilir bir finansal büyüme yakalamaları, öz kaynak yapılarının güçlü ve dış kaynak bağımlılıklarının düşük olması ile doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda, dönem sonlarında elde edilen kar paylarının nakit olarak ortaklara dağıtılması yerine şirket bünyesinde tutularak sermayeye ilave edilmesi (bedelsiz sermaye artırımı), firmalar için en efektif otofinansman yöntemlerinden biridir. Bu çalışma kapsamında, söz konusu işlemin Türk vergi mevzuatı ve güncel yasal düzenlemeler karşısındaki durumu analitik bir bakış açısıyla incelenmiştir.

Yapılan incelemeler neticesinde ulaşılan temel sonuçlar ve uygulayıcılara yönelik öneriler şu şekildedir:

1. Anlık Vergisel Teşvik: Türk vergi sistemi, şirketlerin mali yapılarının güçlendirilmesini desteklemek amacıyla, karların sermayeye eklenmesi işlemini açık bir şekilde teşvik etmiştir. GVK ve KVK hükümleri uyarınca, bu işlem bir «kar dağıtımı» olarak kabul edilmemekte; hem kaynak şirket nezdinde kar dağıtımı stopajından hem de iştirakçi kurumlar ile gerçek kişi ortaklar nezdinde anlık bir gelir/kurumlar vergisi yükünden muaf tutulmaktadır.

2. Geçici İstisna ve Vergi Ertelemesi: Karın sermayeye eklenmesi işlemi mutlak bir vergi muafiyeti sağlamamakta, özünde vergiyi ileri bir tarihe ertelemektedir. Nitekim hisse senetlerinin elden çıkarılması durumunda nominal değer üzerinden bir maliyet bedeli oluşsa da, asıl vergisel risk bu tutarların sermaye azaltımına konu edilmesi halinde ortaya çıkmaktadır.

3. 5 Yıllık Bariyerin (KVK 32/B) Etkisi: Kurumlar Vergisi Kanunu'na eklenen 32/B maddesi, vergi idaresi ile yargı arasında uzun yıllar süren "sermaye azaltımında kaynak sıralaması" tartışmalarına son vermiştir. Getirilen 5 yıllık bariyer kuralı ile suistimallerin önüne geçilmesi hedeflenmiştir. Karın sermayeye eklendiği tarihten itibaren ilk 5 yıl içinde yapılacak azaltımlar doğrudan en yüksek vergili kaynaktan (karlardan) yapılmış sayılarak cezalı tarhiyat riski barındırırken; 5 yıl geçtikten sonra yapılacak azaltımlarda oranlama yöntemi ile mükelleflere nispeten daha adil bir vergisel yük sunulmuştur.

Uygulayıcılara yönelik öneriler ise aşağıda yer almaktadır.

1. Stratejik Nakit Akış Projeksiyonu: Şirket yönetimleri ve mali danışmanlar, karları sermayeye ekleme kararı alırken kısa vadeli düşünmemelidir. Şirketin en az 5 yıllık nakit akışı ve sermaye ihtiyacı analiz edilmeli, yakın gelecekte bir sermaye azaltımı ihtiyacı doğup doğmayacağı titizlikle öngörülmelidir.

2. Kronolojik Takip ve Muhasebe Kayıtları: Sermaye hesaplarının alt kırılımlarında, sermayeye eklenen kaynakların (geçmiş yıl karları, sermaye yedekleri vb.) hangi tarihte tescil edildiği kronolojik olarak takip edilmelidir. Olası bir sermaye azaltımında 5 yıllık sü-

renin dolup dolmadığının tespiti açısından bu takip hayati önem taşımaktadır.

Sonuç olarak; karların sermayeye ilavesi, doğru yönetildiğinde şirketlerin finansal kredibilitesini artıran ve vergi planlaması sağlayan güçlü bir enstrümandır. Ancak KVK Madde 32/B ile gelen yeni yasal zemin, bu enstrümanın dinamiklerini değiştirmiş ve uzun vadeli bir risk yönetimi yaklaşımını zorunlu kılmıştır.

KAYNAKÇA

- 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu

- 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu

- 1 Seri No'lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği

- 1 Seri No'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği